

MANIFEST EN DEFENSA DE LA MEMÒRIA DEMOCRÀTICA A L'ESCOLA

MANIFEST EN DEFENSA DE LA MEMÒRIA DEMOCRÀTICA A L'ESCOLA

Benvolguts companys i companyes:

Totes i tots som conscients de les conseqüències que tindrà l'arribada de la dreta i la ultradreta a la Generalitat sobre l'educació pública en general, i contra les tasques relatives a la memòria, en particular. Per això, hem considerat que ens pot ser útil acordar i desenvolupar col·lectivament algunes línies d'actuació que ens ajuden a dur endavant els nostres objectius en la nova conjuntura política.

En primer lloc, hauríem de tindre sempre present la fonamentació científica, històrica i legal sobre la qual es basa el treball de la **Memòria Democràtica** en general i, més concretament, el que fem els centres, la XEiM i les Missions de la Memòria.

El recull normatiu adjunt és una ferramenta amb la qual podem argumentar de manera incontestable davant de qualsevol tipus de pressió, i que s'afegeix a les evidències i conclusions presentades per la historiografia i els estudis sobre memòria al llarg de les últimes dècades. Suposa la consideració de la Memòria Democràtica com un valor històric i ètic que no està relacionat amb les opcions partidistes de torn, sinó amb els **Drets Humans** i amb una idea de la historiografia moderna i actual que té en compte no sols els grans fets històrics sinó les històries reals de persones que participen en aquests esdeveniments.

D'altra banda, ni tan sols un hipotètic Govern de dreta a Madrid podria disposar d'una nova llei educativa en aquest curs, mentre que la normativa vigent permet que la Memòria Democràtica es treballi exactament igual que fins ara.

Per descomptat, una altra manera de consolidar les nostres iniciatives és ampliar el treball col·lectiu que sempre ens ha caracteritzat, implicant el major nombre possible de membres de la comunitat educativa i entitats externes, i donant a les accions pedagògiques un caràcter "oficial" en la mesura que siga possible: projectes de centre, tallers d'aprofundiment i optatives, col·laboracions amb els ajuntaments que estiguen disposats a donar-hi suport... Hem de recolzar-nos, també, en l'autonomia que tenen els centres per a desenvolupar els seus objectius educatius i posar l'accent en què aquestes iniciatives es dirigeixen a la defensa dels drets humans i a la construcció d'una societat democràtica. Caldrà explicar bé tot açò als nostres claustres i a l'alumnat, per tal d'aconseguir el seu suport actiu.

En aquest sentit, hem de tindre en compte que les Missions de la Memòria de la Coordinadora d'Associacions per la Memòria Democràtica del País Valencià (CAMDE-PV), en estar legalitzades, tenen entitat jurídica i poden ser utilitzades com a plataforma per a desenvolupar els nostres projectes als centres. Per això, en els nostres mitjans de difusió disposarem d'un catàleg amb les principals Missions de la Memòria que podem aprofitar.

A més, haurem d'anar creant i enfortint l'estructura de la XEiM en les comarques, a través de reunions, projectes inter-centres i altres activitats conjuntes, com jornades i eixides, de les que ja tenim alguns exemples. Això ens permetrà estendre i consolidar activitats, i també disposar de xarxes de suport i solidaritat quan siga necessari.

Pel que ja s'ha vist, i tenint en compte la normativa vigent, el més probable és que les pressions sobre el nostre treball tinguen un caràcter informal i privat, o bé a través de les xarxes socials i desqualificacions en la premsa, ja que les denúncies no tindran cap recorregut legal. Els grups reaccionaris i els seus valedors polítics ho saben, i per això l'objectiu de la censura parental no és tant paralitzar el treball per la via legal com aconseguir la nostra pròpia autocensura i la dels equips directius. Davant la possibilitat que ens vulguen qüestionar per la realització d'activitats complementàries, o pel nostre disseny curricular, caldrà recórrer a les instruccions d'inici de curs 2023-2024 (punt 8), que justifiquen les primeres, i assegurar-nos de tindre programacions ben fonamentades.

Però també hem de poder protegir-nos amb el suport del col·lectiu i, per això, des de les estructures de la XEiM ens farem ressò en premsa i xarxes socials de qualsevol intent de pressió sobre el professorat, denunciant les actituds i actes intolerants.

Sol·licitem per això als centres, a les i els delegats sindicals, al professorat en general que posen en coneixement qualsevol incidència per a poder reaccionar d'una manera immediata i prendre les mesures oportunes.

La memòria democràtica, doncs, és una qüestió de totes i tots, suposa la millora de la convivència, la justícia, la reparació i la presa de consciència per a les generacions futures d'una sèrie de valors universals aliens a qualsevol sectarisme partidista. Són valors ètics que és necessari secundar i defensar com a bases de la mateixa idea de democràcia.

A més, comptem AMB EL SUPORT dels sindicats integrats a la Xarxa (UGT Ensenyament SP-PV, STEPV-IV, FE CCOO PV, CGT-PV i CNT-València).

En relació amb açò, cridem el professorat a afiliar-se a aquestos sindicats com a millor garantia de protecció davant possibles coaccions.

Com més i millor organitzats estiguem, millor podrem treballar per fer avançar els valors democràtics i la tasca per la memòria a la nostra societat i al nostre sistema educatiu.

Xarxa Educació i Memòria (XEiM)

ANNEX LEGISLATIU

CONSTITUCIÓ DE 1978

La Constitució espanyola de 1978 va significar la recuperació de les llibertats, vinculant les normes al respecte a la Declaració Universal de Drets Humans i altres tractats internacionals signats pels governs espanyols

(Títol I, capítol segon)

Secció 1a Dels drets fonamentals i de les llibertats públiques

Article 20

Es reconeixen i protegeixen els drets:

- A expressar i difondre lliurement els pensaments, idees i opinions mitjançant la paraula, l'escrit o qualsevol altre mitjà de reproducció.
- A la producció i creació literària, artística, científica i tècnica.
- A la llibertat de càtedra.
- A comunicar o rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió. La llei regularà el dret a la clàusula de consciència i al secret professional en l'exercici d'aquestes llibertats.

LLEI DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA DE 2007

Establia mesures en favor de les víctimes del franquisme i posà les bases per al foment de la memòria democràtica.

LLEI DE MEMÒRIA VALENCIANA DE 2017

En el **capítol IV**, dedicat a la investigació, l'ensenyament i la divulgació, concretament, en l'**Article 33**, es diu el següent: "Per a enfortir els valors democràtics, la conselleria competent en matèria d'educació inclourà la memòria democràtica en el currículum de l'educació primària, de l'educació secundària obligatòria, del batxillerat i de l'educació permanent de persones adultes, i promourà els ensenyaments democràtics i de defensa dels drets humans continguts en les gestes col·lectives i individuals que les persones antifranquistes van exercir en la seua lluita contra la dictadura. Els continguts hauran de basar-se en les pràctiques científiques pròpies de la investigació historiogràfica".

LLEI DE MEMÒRIA DEMOCRÀTICA 20/2022 DE 19 D'OCTUBRE DE 2022

Article 34

Amb el fi de preservar en la memòria col·lectiva els desastres de la guerra i de tota forma de totalitarisme, les administracions públiques desenvoluparan les normes destinades a evitar que les violacions dels drets humans que es produïren durant el colp d'Estat, la Guerra i la Dictadura, tornen a repetir-se.

Article 43.

Finalitat de foment de les polítiques de memòria democràtica. Les accions de l'Administració General de l'Estat en matèria de Memòria Democràtica s'orientaran al foment dels valors democràtics i de convivència. En tot cas, es garantirà que contenen amb un component pedagògic adequat a l'àmbit en el que es desenvolupen.

L'Article 44.

Mesures en matèria educativa i de formació del professorat.

Apartat 1.

El sistema educatiu espanyol inclourà entre els seus fins el coneixement de la història i de la memòria democràtica i la lluita pels valors i les llibertats democràtiques, desenvolupant en els llibres de text i materials curriculars la repressió que es va produir durant la Guerra i la dictadura. Per això, es procedirà a l'actualització dels continguts curriculars per a l'Educació Secundària Obligatòria, la Formació Professional i el Batxillerat.

Apartat 2.

Estableix que les administracions educatives adoptaran les mesures necessàries s'incloguen formacions d'actualització científica, didàctica i pedagògica en relació amb el tractament escolar de la memòria democràtica, impulsant així mateix en la comunitat educativa el dret a la veritat, la justícia i la reparació.

SOBRE EL PIN PARENTAL:

A la Regió de Múrcia va ser implantada al setembre de 2019 pel govern presidit pel Partit Popular com a demanda de Vox per a donar suport al nou executiu. No obstant això, només uns mesos després, al març de 2020, el Tribunal Superior de Justícia de la Regió de Múrcia va suspendre de manera cautelar la instrucció, atenint al fet que podia tractar-se d'un "perjudici identificable" que alguns alumnes no puguen realitzar activitats obligatòries per la negació dels seus pares.

Però malgrat el pronunciament de la justícia, Vox va tornar a reclamar de nou aquesta mesura a l'executiu regional per a donar-li el seu suport. D'aquesta manera, el president murcià, López Miras, el va acceptar i va instaurar un nou pin parental més suau, en què els pares només han de ser informats de les activitats a través d'una circular almenys set dies abans de la seua celebració.

RELACIÓ AMB LA LEGISLACIÓ EDUCATIVA ACTUAL (LOMLOE)

La nova llei educativa, LOMLOE, representa una modificació o reforma de l'anterior i que en part encara està en vigor (LOMCE). Aquestes modificacions ja esmenten elements que interessen a la qüestió de la memòria democràtica i dels Drets Humans.

Article 1. Apartat b) La formació per a la pau, el respecte als drets humans, la vida en comú, la cohesió social, la cooperació i solidaritat entre els pobles així com l'adquisició de valors que propicien el respecte cap als éssers vius i els drets dels animals i el medi ambient, en particular al valor dels espais forestals i el desenvolupament sostenible.

Apartat k) La preparació per a l'exercici de la ciutadania, per a la inserció en la societat que li envolta i per a la participació activa en la vida econòmica, social i cultural, amb actitud crítica i responsable i amb capacitat d'adaptació a les situacions canviants de la societat del coneixement.

Noranta-dos. La disposició addicional quaranta primera parla de “Valors que sustenten la democràcia i els drets humans i prevenció i resolució pacífica de conflictes. En el currículum de les diferents etapes de l’educació bàsica s’atendrà l’aprenentatge de la prevenció i resolució pacífica de conflictes en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social, i dels valors que sustenten la democràcia i els drets humans, que ha d’incloure, en tot cas, la igualtat entre dones i homes, la igualtat de tracte i la no discriminació, així com la prevenció de la violència de gènere i l’assetjament escolar o qualsevol altra manifestació de violència. Es recollirà així mateix el coneixement de la història de la democràcia a Espanya des dels seus orígens a l’actualitat i la seua contribució a l’enfortiment dels principis i valors democràtics definits en la Constitució espanyola”. **Currículum valencià publicat en agost de 2022.**

El currículum establert per la nova llei es basa en criteris competencials.

PEL QUE FA A L'ESO:

La competència específica 3 parla d’explicar “les nocions bàsiques de canvi i continuïtat en la història emprant una perspectiva causal i contextualitzada, reconèixer en el passat l’origen i l’evolució de les qüestions més rellevants del món actual i expressar judicis i opinions sobre el present i el futur”.

La competència específica 7 destaca que s’han de “donar arguments des d’una perspectiva crítica, fonamentada en coneixements històrics i la geografia sobre problemes socials rellevants, assumir valors democràtics i pronunciar-se en la defensa d’aquests”.

La competència específica 8 afirma que “s’han de promoure projectes cooperatius de convivència i participar-hi, prenent com a base la construcció històrica de la Unió Europea, que afavorisquen un entorn més just i solidari mitjançant l’aplicació de valors i procediments democràtics”. D’altra part, la llei estableix uns sabers bàsics, com si es tractara d’uns objectius mínims per a tota l’ESO i dividits en subblocs que ací reproduïm de manera literal:

Subbloc d’història contemporània La crisi de la Restauració a Espanya, la dictadura i la Segona República. L’Europa d’entre guerres i la crisi del 29. Causes i conseqüències de la Segona Guerra Mundial. L’Holocaust. La Guerra Civil i la dictadura franquista. La Transició. L’Espanya de la democràcia. La memòria democràtica.

Subbloc de compromís cívic Valors, drets i deures de la ciutadania democràtica. Diàleg i empatia com a instruments de resolució pacífica de conflictes. Hàbits democràtics. Exercici dels drets i els deures de la ciutadania. Instruments per a la resolució pacífica de conflictes. Defensa i pràctica activa.

PRIMER DE BATXILLERAT: HISTÒRIA DEL MÓN CONTEMPORANI

Competència específica 4. Analitzar l’evolució de les relacions internacionals i els conflictes bèl·lics de l’època contemporània, atenant les seues causes i conseqüències, i valorant els esforços realitzats per mantindre la pau i fer complir els drets humans.

Entre els sabers bàsics, destaquem els següents:

El 2n bloc, societats en el temps, amb el sub-bloc de Conflictes i canvis en la primera meitat del segle XX, on es troba l’apartat Crisi de les democràcies i ascens dels totalitarismes.

El tercer bloc: COMPROMÍS CÍVIC I CIUTADÀ, Sub-bloc de Consciència cívica i ciutadana, amb els apartats dedicats al Compromís amb els principis i normes de la Declaració Universal dels Drets Humans i la Consciència i memòria democràtica.

SEGON DE BATXILLERAT: HISTÒRIA D'ESPANYA

A nivell de **sabers bàsics,** el **bloc 1,** dedicat a les societats en el temps, inclou els apartats La II República i la transformació d’Espanya: reformes estructurals i els seus orígens. Reaccions antidemocràtiques contra el reformisme republicà. La Guerra Civil. El franquisme: conceptes de totalitarisme i autoritarisme. Fonaments ideològics del franquisme, relacions internacionals i etapes de la dictadura. La repressió i els moviments de protesta. En el **bloc 2,** Reptes del món actual, trobem els apartats: Memòria democràtica. Reparació de les víctimes de la violència. Reconeixement d’accions i moviments en favor de la llibertat en la història contemporània espanyola. Consciència de fets traumàtics del passat i de no repetició de situacions violentes i doloroses.

INSTRUCCIONS DE PRINCIPI DE CURS (2023/2024)

RESOLUCIÓ de 27 de juny de 2023, del secretari autonòmic d’Educació i Formació Professional, per la qual s’aproven les instruccions per a l’organització i el funcionament dels centres que imparteixen Educació Secundària Obligatoria i Batxillerat durant el curs 2023-2024.

Poden col·laborar amb un centre escolar les següents tipologies d’agents externs:

- Personal d’entitats sense ànim de lucre o del tercer sector.
- Personal extern de l’àmbit privat o pertanyent a altres organismes o institucions públiques.
- Membres de la comunitat escolar i de l’entorn pròxim.
- Voluntariat.
- Assistència personal a la dependència.

12. El Consell Escolar del centre educatiu serà informat de la participació i de les activitats realitzades per part d’aquests agents externs en el marc de la programació general anual.

4.2.1.9.8. El Programa anual d’activitats complementàries i extraescolars i serveis complementaris podrà incloure, entre altres:

- a) Les activitats i serveis culturals.
- b) Els viatges d’estudi i els intercanvis escolars que es preten guen realitzar.
- c) Les activitats esportives i artístiques que es fan dins i fora del recinte escolar.
- d) L’organització, el funcionament i l’horari de la biblioteca del centre.
- e) Totes les altres que es consideren convenients.

9. Aquestes activitats poden estar promogudes per altres administracions, organitzacions i entitats d’iniciativa social, i comptaran amb el concurs del voluntariat i en contacte amb els centres educatius i el seu professorat. En aquest sentit, la Conselleria d’Educació, Cultura i Esport promourà acords amb les diputacions i els ajuntaments per a l’organització i finançament de les activitats extraescolars assenyalades.